

ח. לפסוק עפ"י הזוה"ק

בהא שאנו פוסקים כוותי' דהזוהר הקדוש, דאליהו הנביא נתגלה לו, אמאי לא נימא בי' הק כללא דתורה לאו בשמים הוא. עיין מאמרו של הרב יעקב הלל בגליון אליבא דהילכתא (כ"ג) הנ"ל, שכתב גבי רשב"י והזוה"ק דאליהו נתגלה לו כמבואר בזהר חדש פרשת תבוא (דף נ"ט ע"ג), וכן מובא בריש התקונים, אמאי לא נימא בי' תורה לאו בשמים היא, כיון דהיינו נמי בבחי' הנ"ל המבואר בשו"ת חתם סופר ע"ש, וממילא שפיר פסקינן כהזוה"ק ע"ש היטב.

אלא דבתר כן נתקשה מהא דנשמות הצדיקים נתגלו לי' לרשב"י, ואמאי לא נימא בזה תורה לאו בשמים היא. וחידש שם דרך הגילוי היה מן השמים אבל שוב אח"כ כשנלמד בין החברייא או כתבי הארז"ל אחר שנתגלו וכדו' הרי דין תורה ממש להם ולא בשמים אלא כתורה המתברר בארץ ע"ש באריכות נפלאה.

ט. ספר הזוהר הק' מקובל מרשב"י.

כתב החיד"א בספרו שם הגדולים (מערכת ספרים ז' אות ח') זהר. ראיתי כתוב מהרב מהר"א רוויגו וז"ל מצאתי בזהר כ"י ישן נושן אצל מורי מהר"ם זכות נר"ו, מצאתי כתוב באמת כי ראש המקובלים ר' נחוניאן' הקנה והוא חיבר ספר הבהיר ואחריו רשב"י עשה ספר הזוהר וחיבר בו כמה חבורים כמו התקונים. וכשמת רשב"י ורבי אלעזר וכל הדור ההוא אבדה חכמת הקבלה, עד שהקרה ה' לפני מלך אחד ממלכי מזרח שצוה לחפור במקום אחד על עסקי ממון, ונמצא שם ארון אחד ובו ספר הזוהר ושלה לחכמי אדום ולא ידעו ולא יבינו. שלח אחר היהודים באו אצלו וראו הספר וא"ל אדונינו המלך זה הספר עשאו חכם אחד והוא עמוק ואין אנו מבינים אותו, אמר ליה וכי אין יהודי בעולם שמבין אותו אמר לו יש במדינת טוליטילה, והמלך שלח הספרים עם גבוריו לטוליטולא וכשראוהו חכמי טוליטילא שמחו בו שמחה גדולה ושלחו למלך מתנות רבות ומשם נתפרסמה הקבלה בישראל, ע"כ מצאתי כתוב מהרב הנז'. והרב יש"ר בספר מצרף לחכמה דף כ"ב כתב דשמע מפי מגידי אמת שבשנת ש"פ כשבזזו הספרדים עיר הידילבירגה לקחו מהאקדימי"א כמה אלפים

ספרים וביניהם ספרי קדש על קלף ובכלל ספר הזהר על כל עשרים וארבע משא סבל ושולחו הספרים לחשמנים ודוכסים ע"ש.

עתה מקרוב בא לידי מטפחת ספרים. וראיתי בהעברה בעלמא שעשה פלילות עד שכתב שאינו לתנא אלא לאחרון ופקפק על הגדולות והנוראות אשר בזהר. ולפום ריהטא הייתי תמיה מאד על דבריו בכלל ובפרט ורבותינו אריון דאורייתא מהר"ם קורדוביר"ו והאר"י זצ"ל בעלי רוח הקדש ואשר נגלה אליהם אליהו זכור לטוב ובכל הארץ יצא קום ובקצה תבל מליהם הם נגדו ואחריהם כמה קדישי עליונין. ולכן נראה לי כי גם הרב ז"ל ידע באמת ובתמים ענין הזהר הקדש, אך בקנאתו על כת הארורה שעוברים על כריתות ומיתות ב"ד דתלו עצמם בלשונות הזהר בדברי שוא ושקר, לכן הראה פנים לקעקע ביצתם ולומר משום עת לעשות פקפוקים אלו וכוונתו לשמים. וה' ברחמיו ידיננו לכף זכות.

עייין מה שכתב הרב מהר"ם חאגיז ז"ל במשנת חכמים אות של"ב בענין אימתי נסדר ספר הזהר, והזהר מביא משניות וברייתות ותוספתות. וכתב הרמ"ק ז"ל שהיו מימי קדם והיו מדברות בלשון קצר והרשב"י בדרושיו מביא מהם עכ"ד. ונראה שהיו משניות וברייתות ותוספתות בסתרי תורה ג"כ. ואפשר שהיו בכלל הת"ר סדרי משנה שהיו מקדם קדמתה. ועייין מה שכתבתי פה לעיל בריש מערכת בי"ת (עייין ברית מנוחה) בס"ד. עכ"ד החיד"א. [ועייין בספר זהרי חמה פרשת וישלח באריכות השתלשלות הדברים].

וכתב הגרמ"מ קרענגיל זצ"ל תלמיד הגאון רבי שמעון סופר זצ"ל אב"ד קראקא בעמח"ס מכתב סופר בהגהותיו מנחם ציון: ובס' המטפחת להיעב"ץ האריך להשיג על הזהר שלנו על שנמצא בו גם מאמרים הרבה שהמה מזמן האחרון וכתבו בתוכו ע"ש, ואין זה תברא כ"כ דכמו כן מצינו בתלמוד שלנו שנסדר ע"י ר"א ונמצא בו רבנים שהי' אחר ר"א מחמת שהי' נמשך סידורו כ"כ, וראיתי רבים שהחליטו דספר הזהר היה נגלה גם להרמב"ן ז"ל, ויש להביא רא"י היפך זה ממ"ש עה"פ נעשה אדם בצלמנו בשם הר"י קמחי, והשבח השביח פירשו עד למאוד ע"ש, ולא זכר דכן הוא להדיא בזהר שם ע"ש. ובספר היוחסין דפוס לונדון צד רכ"ד ע"ש.

והנה בספרי הראשונים קורין לספר הזוהר רק בשם סתרי תורה, מדרש יהי אור, אור ישראל, מדרשות או ספרים הפנימיים, וכדומה. וע"ס נפש החכמה להר"ם דו ליאון, וספר המנהיג לאבן הירחי, ודרשות מהריו"ו ע"ש. ומצינו דהרבה מאמרי הזוהר כבר הובא בספרי הקדמונים כמו בילקוט רות רמז ת"ר, ותתקצ"ט, ולא נמצאו דברים כאלו רק בזוהר. וכן בספר אוצר הכבוד פ"ה דפסחים הביא בשם מדרש מאמרים בענין ת' הלכות פסוקות, ונמצא רק בזוהר תולדות, וכן שם בר"ה פ"ב ר"ח הוה אויל וכו' והוא רק בזוהר חדש בראשית ע"ש.

ועל אודות שפקפקו איזה מאחרונים על שנמצאו בו דברים הרבה שהמה מזמן אחר רשב"י, אין זה כל כך מהתימה כמו שכתבתי בהגהות מנחם ציון בשם ספר זהרי חמה ע"ש. וגם מכילתא דהוא לרבי ישמעאל, ועכ"ז תמצא בו שמות אחרונים כמו ר"א בן יאשי', רב שילא, רב אחאי, ר"ח בר אידי, ועכצ"ל דאע"פ דעיקרה לרבי ישמעאל, מ"מ נתחברה בדור אחרון ע"י רב, והוסיף בו מן דילי"ג כ. וכזה תמצא גם בירושלמי שהוא לרבי יוחנן, ועכ"ז מצינו בו גם שמות אמוראים מזמן אחרון כמו ר' יוסי בר בון, ושמואל בנו. וכן במדרש שיר השירים שם אלקליאון בן הדסה. וכן בספר רזיאל, וכן בתלמוד בבלי מצינו הקשה רב אחרי, ועמש"ש בתוס' ע"ז ע"ש.

וז"ל ספר היוחסין: וכן ספר הזוהר המאיר לעולם כולו בכבודו הנקרא מדרש יהי אור שהוא מסודות התורה והקבלה כנוהו על שמו של רשב"י, אעפ"י שהוא לא עשאו כולו כמות שהוא, כיון שתלמידו ובנו ותלמידי תלמידיו עשוהו על מה שקבלו ממנו, וכמשו"ל דהמשנה ספרא ספרי ותוספתא כולוהו אליבא דר"ע, ואע"פ שאלו הספרים נעשו הרבה שנים אחר מותו ע"ש, הולך ומבאר שם עוד דכמה פסקי הלכות מרמב"ם ז"ל אין לו שום עיקר ויסוד, ורק בספר הזוהר מקומו ומקור מהור ע"ש. וע"כ לשון תהפוכות תכרת שפקפקו על אמיתת עיקר ספר הזוהר, ורוצים ליחסו רק לר"מ די ליאון, אחרי דרבינו בחיי בימיו הי', ובפרשת משפטים עה"פ כי ינצו אנשים וגו' הביא כל לשון הזוהר שם, וא"א שיכשל בו גם רבינו בחיי בכך. וכן הריקאנטי שהיה בזמן הרשב"א, ועכ"ז דברי לשון הזוהר לא ימושו מפה קודש תמיד, וע"כ יסכר פי דוברי שקר הדוברים על צדיק עתק.

ע"ב): שמעתי בן מפה קדוש אדומ"ו גאון ישראל קדוש ד' מכובד מוה"ר משה סופר זצוק"ל אב"ד ור"מ דק"ק פרעשבורג שאמר בפני רבים מתלמידיו, אילו היה יכולת ביד אדם להעמיד מדרשי רשב"י על טהרתן לבררם מתוך מה שנתחבר אליהם מחכמי הדורות שאחריו, לא יהיה כולו רק ספר קמן הבמות מאוד מחזיק דפים מועטים, ע"כ.

י. אודות הלימוד בספר שערי אורה

כתב הר"מ קרענגיל זצ"ל בספרו שם הגדולים החדש (שארית ציון מערכת ספרים אות קט"ו) שמעתי מכבוד אדמו"ר הה"ג מוה"ר שמעון סופר אבד"ק קראקא שנצטווה מפי כבוד אביו הגאון בעל שו"ת חתם סופר, זכר כולם לברכה, דאם יתאוה ללמוד חכמת הקבלה יבחר רק בספר שערי אורה, המשמחת לב ועינים מאירה, ולדבקה בו כל ימיו וכו'. וציין שם לדברי מהר"א ברודא בהסכמתו לספר שערי אורה.

והנה הסכמת מהר"א ברודא הנ"ל נדפס בכמה מהדורות, ולא מהר"א ברודא כתב את ההסכמה, אלא "הקמן שמעון בן לא"א כהר"ר משה זצלה"ה צערפשוט סופר ונאמן בק"ק ווראנקפורט דמיין" והוא זקנו של מרן החתם סופר זיע"א, שהיה סופר הקהל. ואחריו חתם גם א' מתלמידי מהר"א ברודא "אנכי תלמידו הקמן מאיר בן לא"א כהר"ר אליעזר שי"ף כ"ץ ז"ל נאמן דמתא ק"ק ווראנקפורט דמיין". והחותם הראשון הוא ניהו רבי שמעון סופר זצ"ל בן רבי משה סופר זצ"ל, אבי רבי משה זצ"ל אבי רבי שמואל זצ"ל אביו של מרן החת"ס זיע"א. וחתם שם משפחתו צערפשוט, הוא צערבס, שכידוע זה היה שם משפחתו של מרן זיע"א ושם משפחת אבותיו, כמבואר בריש ספר מטה לוי (פד"מ תרנ"א) בקונטרס השמות בהערה שם, וכ"כ בכתב זאת זכרון ע"ש. [וראה עוד בספר למטה משה (פ"א עמוד צ"ג הערה ס"ד עוד ביאור למשמעות שם המשפחה הנ"ל. וראה שם עוד פרטים אודות רבי שמעון זצ"ל].

ושם בהסכמתו כתב בתוה"ד: וכאשר שידוע ומפורסם שמנע מורנו ורבנו גר"ו את עצמו במשך זמן רב ליתן הסכמתו על הדפסת ספרים מטעמים הכמוסים עמו, ומכ"ש על ספרי קבלה, אך באשר שהספר הזה נחמד ויקר מאד וגם מפורסם שהאיש האלקי הקדוש האר"י ז"ל ציוה על לימוד ספר הקדוש